

tekst **B. Pellegrom** foto's **Pim van de Beek**

„De ‘band’ loopt... na vijf tellen beginnen!” Jaco van Houselt (29) tuurt geconcentreerd naar zijn beeldschermen. Het blijft vijf seconden ijsig stil in de opname bus, alsof elke ritseling achter de schermen de muziekuitvoering in de kerk beïnvloedt. Even later klinken de eerste harmonieuze klanken van het orkest door de Grote Kerk in Apeldoorn. Het is zaterdag 28 juni, een nieuwe werkdag voor Van Houselt. „In dit vak moet je je hoofd koel kunnen houden, het loopt soms anders dan gepland.”

Werk in uitvoering

EEN CD-OPNAME IN BEELD

Om 04:30 uur ging de wekker af voor Jaco van Houselt.

Als eigenaar van *STH Records* uit Barendrecht is hij dagelijks bezig met muziek. Soms *live*, maar meestal achter de schermen. En dat brengt veel werk met zich mee, meer dan men misschien zou verwachten. Deze zaterdag staat er een cd-opname op het programma en dat betekent: voorbereiden en nog eens voorbereiden. „Vanmorgen vroeg heb ik eerst nog de opstelling van het orkest gereproduceerd,” vertelt Jaco, „die had ik van tevoren al bedacht, maar het is altijd goed om nog eens na te lopen of alles klopt. Bij een cd-opname luistert dat namelijk heel nauw. Als het ene instrument te dicht bij de microfoon staat, kan heel de verhouding verschuiven.” Terwijl hij door de kerk heen snelt om microfoons klaar te zetten, kabels uit te leggen en musici welkom te heten, vertelt hij over zijn vak. Op de achtergrond klinkt het monotone geluid van de vleugel,

„Soms moet je improviseren. Wil een muzikant toch op een andere plek? Dan gaan we schuiven in de opstelling”

JACO VAN HOUSELT

BOVEN Op de achtergrond klinkt het monotone geluid van de vleugel, die nog gestemd wordt.

MIDDENBoven Alle microfoons krijgen van Jaco een knoopje in de kabel. „Als hij nu valt, hoor je geen geluid op de grond.”

die nog gestemd wordt. „Voor dit vak moet je rustig zijn. Dat leer je met de jaren. Vier jaar geleden had ik het bijvoorbeeld niet zien zitten om alleen zo'n opname te doen. Want soms loopt het anders dan gepland, dan moet je je hoofd koel houden.”

Intussen worden de pauken geïnstalleerd en oefent de trompettist het eerste nummer nog eens. „Waar had je mij in gedachten?” vraagt een muzikant. Jaco wijst: „Hier de fluit, daar de hobo, daar de klarinet en jij kunt hier zitten.” Maar daar is de fluitist het niet mee eens. „Dan heb ik niet genoeg contact met de andere musici.” En even flexibel als enthousiast wordt de opstelling van muzikanten gewijzigd. Een cd opnemen blijkt, naast het werken met techniek, dan vooral ook ‘mensenwerk’. „Dat maakt het zo mooi,” lacht Jaco.

ELASTIEKJES

Inmiddels speelt de organist zijn vingers

BOVEN De trompettist oefent het eerste nummer nog eens.

warm. „Het is een vrij mild orgel,” vertelt Jaco, „en doordat het orgel achter een grote preekstoel staat, komt het in de kerk wat zacht over. Daarom plaats ik wat steunmicrofoons, zo steun je letterlijk het geluid van de opname. Het is trouwens best een lastige kerk qua akoestiek, er is redelijk wat galm en de ruimte is groot. Omdat de vloerbedekking er wegens onderhoud uit is, hebben we de vloeren afgedekt met fleecedekleden. Soms moet je improviseren,” lacht hij. Alle 24 microfoons krijgen een knopje in de kabel. „Je moet in deze wereld altijd werken vanuit voorzorg. Als de microfoon van de paal valt, veroorzaakt dat nu in ieder geval geen geluid op de grond.” Sommige microfoons worden zelfs met elastiek bevestigd in de houders. „Een trucje, want de elastiekjes vangen nu de ‘bonken en klappen’ op die de houten vloer doorgeeft aan de microfoon. Zo voorkom je dat een groot gedeelte van deze bijgeluiden te horen is op de opname.” Als laatste checkt hij alle microfoons nog eens, want een minimale verschuiving of verplaatsing van de microfoons heeft al invloed op de balans. Van Houselt weet precies welke functie elke microfoon heeft en schuift dan ook net zo lang tot hij tevreden is. Nog iets verder bij de lamp vandaan, nog twintig centimeter naar links en dan mag het resultaat er, wat Jaco betreft, zijn. Precies op tijd, want inmiddels zijn alle muzikanten gearriveerd. Tijd om het draaiboek daadwerkelijk uit te voeren, over een uur zijn de drie koren namelijk al aanwezig voor de opname.

GOUDEN OREN

Van Houselt neemt plaats in de bus, klaar om het eerste nummer ‘in te regelen’. Via een microfoon met *talkback*functie heeft hij contact met de mensen in de kerk. Tijdens de inregeltake bepaalt Jaco per microfoon de balans. Er wordt driftig geschoven met schuifjes en knoppen en iedere microfoon in de kerk krijgt een specifieke naam. ‘Pauk links’, ‘Pauk rechts’, zo staat er onder andere in het scherm. Na het bepalen van de individuele balansen, stemt Jaco alle micro-

„Als we thuis een cd aan hebben staan, vallen onregelmatigheden in muziek en klank me al snel op”

JACO VAN HOUSELT

Van Houselt neemt plaats in de bus, klaar om het eerste nummer ‘in te regelen’.

Cd in cijfers

- Gemiddelde duur van een opnamedag op locatie: **12 uren**
- Gemiddelde aantal opnames voordat een nummer er goed opstaat: **3 opnames**
- Gemiddelde aantal uren opgenomen muziek na een opnamedag: **5 uren**
- Gemiddelde aantal uren dat per cd wordt besteed aan uitzoeken en editen: **20 uren**
- Gemiddelde tijdsduur op een cd: **70 tot 80 minuten**
- Gemiddelde prijs van een koor-cd: **€ 15,00**

ONDER Jaco luistert en leest mee in de opnamebus.

BOVEN Als de koren er zijn, is het plaatje compleet. Van Houselt: „Het koor en het instrumentarium is perfect in balans.”

ONDER Jaco heeft het goed gehoord: twee microfoons blijken verwisseld te zijn.

foons op elkaar af. De blazers en strijkers worden ten slotte in 'groepen ingedeeld', zodat hun inbreng als groep apart van het geheel te beluisteren is. En dan... luisteren naar het resultaat. Nadat de laatste noot klinkt, blijft het stil. Van Houselt doet zijn koptelefoon af: „Het geluid van 'Pauk rechts' klopt niet. Nu ik dit zo luister, klinkt het alsof dit het geluid is dat links door de microfoon wordt opgevangen.” En zoals sommige mensen gouden handen hebben, heeft Van Houselt gouden oren, want de microfoons blijken inderdaad verwisseld. Opnieuw test hij alle microfoons. En dan is het tijd voor het overleg met organist en dirigent.

„Dit is mijn basisklank,” legt Jaco hen uit. Hij klikt wat balkjes aan en de bus wordt gevuld met klanken van het lied 'Op U, mijn Heiland, blijf ik hopen'. De feedback is niet van de lucht. „Die hobo, prachtig, hij 'zingt' gewoon!” zegt de organist verwonderd. „Een mooi uitgangspunt,” beaamt dirigent Leander van der Steen, „maar het orgel is te zacht. Bij deze maat moet het de luisteraar juist overrompelen.” „En wat mij betreft mag de piano iets naar voren komen en de blazers minder nadrukkelijk,” voegt Jaco toe. Het blijkt dat de muziek in de kerk soms ongelijker klinkt dan op de opname. Niets vreemds, weet Jaco. Er wordt even door elkaar gepraat. En dan: „En nu vaart maken, we gaan opnemen!” Opnieuw gaat de band aan („De band loopt... na vijf!”) en de koptelefoon op. Van Houselt leest de bladmuziek mee en maakt druk aantekeningen in de map. Na afloop spreekt Jaco via zijn microfoon met de dirigent. „Heel goed voor de eerste keer! Maar... ik doe hem graag nog eens, in maat 41 komt het orgel erachteraan en in maat 115 zit er een schommeling in het tempo.” Na drie keer staat het hele stuk er prachtig op. In één keer goed? „Nee, maar als ik in de studio ga editen, plak ik de beste fragmenten van alle opnamen in één take,” vertelt Jaco (zie kader 'Van offerte naar cd').

DEMPING

Later op de dag volgen de opnamen met de drie koren. De leden komen uit het hele land en de opkomst is groot. De voorzitter van het Barneveldse koor *Cantilene* opent met gebed en vraagt of de Heere kracht wil schenken om vandaag te mogen zingen tot Zijn eer. Na het 'amen' blijft deze wens in de kerk nagalmen.

Daarna neemt Jaco het woord en legt de koorleden de regels uit. „Willen jullie vijf seconden voor aanvang en na de laatste noot nog even stil zijn? Dus... mobieltjes uit, niet ritselen en niet met uw kunstgebit klapperen,” grapt hij. Hij snelt naar de bus en dan klinkt het vierde deel uit de cantate 'Troost Mijn volk', gecomponeerd door dirigent Van der Steen, helder door de

Van offerte tot cd

Voorafgaand aan de opname van een cd wordt er al hard gewerkt. Het traject van A tot Z:

- Het bestuur van een koor of een dirigent belt op voor een **cd-opname**
- Er wordt een **offerte** gemaakt op basis van het aantal medewerkers, de locatie en het aantal cd's
- Daarna volgt het zorgvuldig opstellen van de **planning** voor het productieproces
- De **voorbereidingen** voor de opname komen op gang (bijvoorbeeld: afspraken maken rondom de locatie, medewerkers en de huur van instrumenten)
- Het zogenaamde '**strijdplan**' opstellen, oftewel: de opstelling van medewerkers en apparatuur bepalen
- Het **moment suprême**: de cd-opname op locatie
- Daarna begint het **editen** in de studio
- Gevolgd door het maken van het ontwerp voor het **artwork**, ofwel: het grafisch materiaal rondom de muziekluitgave
- **Afmixen** (afstemmen) van de muziek in de studio
- De cd wordt **geperst** en het drukwerk wordt gedrukt
- Ten slotte volgt de **cd-presentatie**. Vaak wordt er dan *live* een muziekstuk, dat op de cd staat, ten hore gebracht

kerk. „Het geluid klinkt nu écht anders,” vertelt Jaco. „De aanwezigheid van alle koorleden beïnvloedt de akoestiek enorm. Hoor je het? De klank van de muziek is heel anders, want de nagalm is nu een stuk minder.” Tussentijds luistert hij apart naar de inbreng van de pauken. „Veel te hard, dat moet echt zachter. Maar het is moeilijk te dempen, we kunnen de pauken misschien inpakken met dekens,” oppert hij. „Vooral in de forte passages hoor je de pauken te nadrukkelijk, dat kan ik er niet uit knippen,” legt hij uit. De paukenist moet daarom bij bepaalde roffels nog veel zachter spelen dan hij al doet...

PERFECT GELUID

Nu de koren er zijn, is het plaatje compleet. Ook Jaco is steeds meer in zijn element. Bij de derde opname van de cantate 'Troost Mijn volk' geeft hij een klap op de tafel. „Op naar het volgende nummer, dit is prachtig zo! Hier zocht ik naar: op deze take is alles in balans: het koor, het instrumentarium. Ik heb daarnet nog een paar microfoons wat hoger gezet, het geluid is nu schitterend.” Hij vervolgt: „Nu moeten we de solonummers van de tenor en sopraan ook opnemen in bijzijn van het hele koor.” Dat was oorspronkelijk niet de bedoeling, maar in verband met het verschil in klank zou het nu opvallen als de solonummers worden opgenomen zonder het koor erbij. En zo begint er weer een nieuwe opname. Maar wie nu denkt dat het werk van Jaco eentonig is, vergist zich: „Het is juist steeds weer verschillend. Andere koren, musici, kerken en akoestiek. Ik ben altijd weer aan het zoeken naar het perfecte geluid, daarvoor kan ik overigens nooit meer normaal naar een cd luisteren. Mijn vrouw, die sinds kort ook in het bedrijf werkt, maakt daar soms grappen over. Als we thuis een cd aan hebben staan, vallen onregelmatigheden in muziek en klank mij namelijk al snel op,” lacht hij.

PERSOONLIJKE PASSIE

Na een tijd hard werken, is het pauze. Jaco legt de koptelefoon neer, springt uit de bus

en haalt een verse bak thee. De stralende zon is inmiddels tot het hoogste punt gestegen. Koorleden en muzikanten verzamelen zich rondom de kerk. Een enkeling kijkt verbaasd naar de dikke kabel, die keurig vanuit de bus, door een speciaal gat in de muur van de kerk, naar het podium loopt. Hierdoor komt de audio van alle microfoons binnen in de bus.

Voor Van Houselt zit het er na deze dag nog niet op. Na vandaag begint het uitzoeken en monterwerk. Deze keer is het echter een extra drukke dag. „Na het opnemen, moet ik razendsnel naar Zeeland,” vertelt hij, „want daar hebben we vanavond een uitvoering met ons koor *Jigdaljahu*. Dan

moet ik zelf solo zingen.” Zo liggen werk en passie bij Van Houselt dicht bij elkaar. Enerzijds als 'geluidsman', anderzijds als musicus. En... dat blijkt een goede én nuttige combinatie.

CD-PRESENTATIE

Op 9 december 2014 D.V. wordt de opgenomen cd (waarvan de naam nog niet bekend is) gepresenteerd in het Amsterdamse *Concertgebouw*. Het orkest en de drie koren zullen die avond aanwezig zijn voor de muzikale inbreng. De cd is na die tijd te bestellen via de koren en de website van *STH Records*.

BOVEN Een dikke kabel loopt door een speciaal gat in de muur naar het podium.

RECHTS Na een tijd hard werken, is het pauze. De koorleden stromen naar buiten, de zon in.